

5. Панок В. Г. Концепція психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби. *Вісник НАПН України: Психологічний супровід освіти*. Київ, 2020. № 2(1). С. 1-16, URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/68>.

УДК 329.09.5

Криськов А., д-р іст. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ПРИВАТНІ РОЗВІДУВАЛЬНІ КОМПАНІЇ

Анотація. *Для будь якої держави стратегічно важливою є обізнаність з подіями та процесами, які хоча й відбуваються поза її межами, але можуть становити інтерес для вироблення тактики і побудови стратегії для відповідного реагування. Діяльність приватних розвідувальних компаній є вагомою з цієї точки зору. Ці організації виступають не тільки виконавцями замовлень державних структур, а й являються об'єктами, які становлять розвідувальний інтерес для інших країн для отримання інформації, якою вони володіють. Приватні розвідувальні компанії можуть бути використані для ведення політичної боротьби. Тому їхня діяльність повинна здійснюватися під контролем з боку держави на основі спеціально створеного законодавства. Україні варто вивчати досвід функціонування приватних розвідувальних компаній.*

Ключові слова: *приватні розвідувальні компанії, розвідка, інформація, комунікації, Інтернет, соціальні мережі.*

Kryskov A., Dr., Assoc. prof.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

INFORMATIONAL SECURITY AND PRIVATE INTELLIGENCE COMPANIES

Abstract.. *For any state, it is strategically important to be aware of events and processes that, although occurring outside its borders, may be of interest for developing tactics and building a strategy for an appropriate response. The activities of private intelligence companies are important from this point of view. These organizations act not only as executors of the orders of state structures, but also as objects of intelligence interest for other countries to obtain the information they possess. Private intelligence companies can be used for political warfare. Therefore, their activities should be carried out under the control of the state on the basis of specially created legislation. Ukraine should study the experience of private intelligence companies.*

Keywords: *private intelligence companies, intelligence, information, communications, Internet, social networks.*

Держава дізнається про зовнішнє оточення та усвідомлює власні завдання у цій сфері завдяки такому інструменту як розвідка. Тому важко уявити державу, яка б не створювала і не контролювала власні розвідувальні служби, які, у свою чергу, зосереджені на отриманні, аналізі та використанні інформації, як секретної, так і одержаної з відкритих джерел. Впродовж тисячоліть держава зберігала за собою монопольне право на ведення розвідувальної діяльності, проте упродовж першої половини 1990-х років з'явилися численні приватні структури, які надавали інформаційно-аналітичні послуги, що виходили за межі бізнес-розвідки не тільки державним структурам, а й великим корпораціям та приватним особам. Такі організації отримали назву «приватні розвідувальні компанії» (ПРК).

Піонером у сфері національної безпеки через систему державно-приватного партнерства вважається аналітичний центр RAND Corporation (Research And Development, RAND), який було створено 1945 року для налагодження співпраці між компанією «Douglas Aircraft» та ВПС США для конструювання літаків, ракет та супутників. У 1971 р. група математиків корпорації створила першу, математично прораховану, національну розвідувальну оцінку (National

Intelligence Estimates, NIE), яка містить систематизовані результати аналізу розвідувальної інформації, отриманої з різнопланових джерел.

Станом на сьогодні ця корпорація здійснює дослідження у всіх сферах державної політики та управління, підтримуючи, водночас, тісні, хоча й неафішовані, контакти зі своїм головним замовником – ЦРУ. Серед співробітників корпорації були такі відомі публічні особи як Френсіс Фукуяма, Генрі Кіссінджер, Джеймс Шлезінгер, Джеймс Стейнберг, а до складу Ради директорів входили колишні Державний секретар США Кондоліза Райс та міністр оборони США Дональд Рамсфельд. До реалізації різних проєктів, які виконувала RAND, долучалися 30 лауреатів Нобелівської премії.

Однією з найавторитетніших ППК є Strategic Forecasting, Inc. (Stratfor), яку у 1996 р. заснував політолог Джордж Фрідман. На матеріали Stratfor посилаються найавторитетніші ЗМІ, зокрема Associated Press, BBC, Bloomberg, CNN, Reuters, The New York Times тощо. Відмінність Stratfor від RAND полягає у тому, що першою створена загальносвітова напівпублічна агентурна мережа, діяльність якої зорієнтована на корпорації та корпоративний підхід. Співробітники Stratfor збирають та аналізують інформацію про події у світі, акцентуючи увагу на безпекових та геополітичних ризиках, та складають економічні та геополітичні прогнози.

Об'єднане Королівство є лідером у наданні приватних послуг розвідувального характеру у Європі. Найвідомішими ППК, які діють на території Великої Британії, є SCL Group (Strategic Communications Laboratories) та CA (Cambridge Analytica).

SCL Group було створено у 1993 р. групою фахівців, які вивчали масову поведінку людей та способи її змінювати. Ця компанія «працює», зазвичай, у країнах, де правлячі кола вдаються до маніпулювання громадською думкою під час виборів. Її співробітники були задіяні у виборах у ряді країн Південної Америки, Південної та Східної Європи та Південно-Східної Азії.

Cambridge Analytica була створена у 2013 році як дочірня компанія SCL Group. Дана ППК спеціалізується на наданні консалтингових послуг у політичній сфері з використанням технологій глибокого аналізу даних для розроблення стратегічної комунікації у мережі Інтернет під час виборчих компаній.

Становить інтерес і діяльність ізраїльської ППК Psy-Group (попередня назва - Invor Ltd.). Вона фінансово пов'язана з групою компаній «Метрополь», якою керує російський мільйонер М. Сліпенчук (колишній депутат держдуми рф від партії «Єдина росія»). Компанія використовує такі методи, як проникнення у цільову аудиторію в соціальних мережах спеціально створених фейкових учасників; поширення неправдивої інформації через вебсайти, які імітували новинні портали; дискредитація політичних опонентів.

Діяльність Psy-Group стала частиною розслідування ФБР та Спеціального комітету у справах розвідки Сенату щодо можливого втручання росії у президентські вибори у США. У 2017 р. ця ППК провела кампанію дезінформації проти українського Центру протидії корупції (замовник залишився невідомим). Зрештою, у 2018 р. її діяльність було припинено, хоча співробітники, ймовірно, перейшли у ППК Wikistrat та White Knight Group.

Отже, діяльність приватних розвідувальних компаній є вагомим чинником сучасного світу, оскільки часто випереджають спецслужби у створенні та застосуванні новітніх технологій у своїй діяльності.

Джерела та література

1. A Brief History of RAND. URL: <https://www.rand.org/about/history.html>
2. Cambridge Analytica. URL: <https://cambridgeanalytica.org/>
3. Strategic Communication Laboratories. In Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/SCL_Group
4. Stratfor: The World's Leading Geopolitical Intelligence Platform. Rane. Worldview. URL: <https://worldview.stratfor.com/>

5. The Role of Private Corporations in the Intelligence Community URL: <https://www.belfercenter.org/publications/role-private-corporations-intelligence-community>

6. Приватні розвідувальні компанії: іноземний досвід залучення приватного сектору до виконання завдань розвідки: аналітична доповідь / В.О. Паливода. Київ: НІСД, 2022. 20 с.

УДК 623.48:614.833:519.8

Неклонський І., канд. військ. наук

Національний університет цивільного захисту України, Україна

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ УТИЛІЗАЦІЇ БОЄПРИПАСІВ

Анотація. З метою підвищення ефективності процесу управління технологічним ризиком під час впровадження новітніх технологій утилізації боєприпасів запропонований спосіб обробки експертно-лінгвістичної інформації під час кількісної оцінки прийнятих рішень щодо мінімізації ризиків, який базується на застосуванні методів теорії нечітких множин. Реалізація цього способу передбачає опис підмножин терм-множини системою з п'яти відповідних функцій належності трапецеїдального виду відносно вузлових точок з подальшим розв'язанням задачі засобами теорії нечітких множин. Даний підхід розглянуто в межах моделі управління ризиками, яка передбачає застосування методу марківського аналізування за концепцією «станів» («готовність», «відмова»). Це дає можливість під час експертного оцінювання ризику обробити результати методами формальної логіки.

Ключові слова: боєприпаси, утилізація, технологія, модель управління, ризик, нечітка множина

Neklonskyi I., Ph.D

National University of Civil Protection of Ukraine, Ukraine

RISK-ORIENTED APPROACH TO THE IMPLEMENTATION OF ADVANCED TECHNOLOGIES FOR AMMUNITION DISPOSAL

Abstract: In order to increase the efficiency of technological risk management during the implementation of advanced technologies for ammunition disposal, a method for processing expert-linguistic information during the quantitative assessment of decisions to minimize risks is proposed. This method is based on the application of fuzzy set theory methods. The implementation of this approach involves describing subsets of the term set by a system of five corresponding trapezoidal membership functions relative to nodal points, followed by solving the problem using fuzzy set theory tools. This approach is considered within the risk management model, which involves the use of the Markov analysis method based on the concept of "states" ("readiness", "refusal"). This allows processing the results of expert risk assessment using formal logic methods.

Keywords: ammunition, disposal, technology, management model, risk, fuzzy set.

Аналіз динаміки бойових дій під час збройної агресії Росії проти України дає підстави стверджувати, що після деокупації території України будуть виявлені певні арсенали боєприпасів непридатних до використання, які необхідно буде утилізувати.

Технологічна політика утилізації боєприпасів насамперед має забезпечити техногенну та екологічну безпеку під час організації і виконання всіх необхідних робіт. Тому у країнах НАТО спостерігається тенденція розроблення технологій, які не передбачають відкритого спалювання або відкритої детонації. Крім того, однією з головних умов забезпечення техногенної і екологічної безпеки в економічно розвинених країнах стало управління ризиками під час впровадження відповідних технологій.